

Izhaja 1. in 15. dne
vsakega meseca.
Rokopisi ne vračajo se.

Časopis zabavi i poduku.

Stoji na leto:
redom po 5 forintov,
izjemom po 3 forinte.

Štev. 18.

V Mariboru 15. septembra 1875.

Tečaj IV.

Pregled. Poezija: Cigani. — Osodepolni ključ. — Knez Razumovski. — Vladimir Monomah. — Gora. — Drobnost —
Književni ogled. — Listnica. —

Cigani.

Zložil Zmaj-Jovan-Jovanović. *)

Sedio je mator¹⁾ Cigo,
Pored njega stara dada,²⁾
A oko nji' ciganija,
Ženska, muška, stara, mlada.

Vatra³⁾ gori, dim se vrže,
Dim od vatre i kržaka,⁴⁾
Pa se gure,⁵⁾ griju, prže,⁶⁾ —
Sede kao sred' oblaka.

Al' govori mator Cigo:
„Nigde nema lepši dana',
Nigde nema bolje sreće,
Nego što je u Cigana!

Kako lepo vatra gori
Bez odžaka,⁷⁾ bez ognjišta;
Naše glave ko i druge,
Ne plaćamo na nji' ništa!

Crna boja — al' je stalna;
U nas nema tudje krvi,
Nit' se stranac uz nas lépi⁸⁾,
Poslednji je ko i prvi.

U nas nema izdajica; —
Za tudjinstvo ko se maši,⁹⁾
Poznadu ga, progone ga;
Što nas ima, svi smo naši.

Nit' nam kogod¹⁰⁾ ime tare,
Nit' u jezik kogod dira,¹¹⁾
Nit' nas kogod silom deli,
Nit' nas kogod aneksira.

Nismo strašni, nismo jaki,
Nismo Angli, nismo Rusi,
Ali kako Cigan svira,¹²⁾
Tako drugi igrat'¹³⁾ „musi.“

Ne drkćemo¹⁴⁾ kao Turci
Kad puštaju deca zmaje;
I vojvodu birat' ćemo, —
„Pester Lojd“ ga već priznaje.

A slobode kud ćeš lepše
Nego čerga,¹⁵⁾ polje, šuma? —
Ako bi nas kogod prezro,
Taj prezire svoga „kuma.“

A dodje li kakvo vreme,
Na što s' niko nije sprema,¹⁶⁾
Neka pazi, kud će koji,
Mi vračati¹⁷⁾ bar' umemo.“ —

Tu je stao¹⁸⁾ mator Cigo,
Samo lulu¹⁹⁾ da zapali;
Al' Cigani stari, mladi
Od mudrosti svi pospali.

*) Eden najboljših in najnovejših avstrijsko-srbskih pesnikov, kojega „Pesme“ so izišle l. 1871 v Novem Sadu. — Zmaj je znamenit kot satirik. ¹⁾ star, tudi: prevejan. ²⁾ mama. ³⁾ ogenj. ⁴⁾ slab tobak. ⁵⁾ krčijo. ⁶⁾ pražijo. ⁷⁾ dvor. ⁸⁾ prijemlje. ⁹⁾ prime. ¹⁰⁾ kdor bodi. ¹¹⁾ se dotika. ¹²⁾ piskati. ¹³⁾ plesati. ¹⁴⁾ trepečemo. ¹⁵⁾ ciganski šotor. ¹⁶⁾ pripravil. ¹⁷⁾ coprati. ¹⁸⁾ postal. ¹⁹⁾ pipo.

Osodepolni ključ.

Spisal V. E—n.

(Konec.)

Da-si je blede mesec razlival svojo milobo na zemljo, vendar so bile stopnjice, katere je moral prelaziti naš doktor, takó témne, da nij mogel kar nič rabiti svojega dobrega vida; moral je vse samó otipavati. Dolgo, dolgo se mu je zdelo, da hodi po stopnjicah, in veselja vzklikne, ko pritava do nékovih vrat.

„Hvala bogu“, vzdihne vesel, „čas je užé, da se znebim teh stopnjic!“

Toda zdaj je bilo zopet vprašanje, katera vrata v dolgej vrsti so pač hišinje.

Vsakedo ve iz lastne izkušnje, da človek v sili in potrebi navadno nema dolzega pomisleka; tudi naš Lovro nikakor nij délal proti temu načelu.

Začel je trkati na najbližnja vrata, misleč: „naj užé bo kar koli hoče, da le zvem za vežni ključ.“

Ker na rablo trkanje zdravnikovo nij bilo nikakega oglasa, začne močnejše trkati.

Ali vse je tiho! To pa je le preveč, baš zdaj, ko mu je vsaka minuta draža od zlata, zdaj, ko je trebalo dobree sreči vrata širom odpirati.

Pritisne torej kar na kljuko ter hoče siloma vstopiti, a glej čudo! — Vrata se mu rada odpró na stečaj!

V mesečini, ki je sobo razsvitljevala, dobro razloči pri vratih stoječi človeški kostják; kmalu previdi, da je v — svojej sobi. To ga pa na mah tako razkači, da proti vsej svojej navadi debelo zakolne. V naglici je bil prispel v drugo nastropje, kjer je stanoval!

V velikej nejevolji zaloputne na vso moč vrata ter hiti doli v prvo nastropje.

Morebiti bi bil tudi nje zgrešil, ali mu je bil dober vodnik neki hudi kašelj, kateri je prihajal iz nekeve sobe.

Urno se osukne in stopi k vratom, odkoder je čul hudo kašljanje. Toda, prenaglit se zdaj noče; rajši malo počaka, dokler bi od znotraj zopet čul bruhanje. Nij se varal; k malu je zopet ta nadležna bolezen jela mučiti ono bédno osebo v sobi. Mladi zdravnik zbere ves svoj pogum in potrka na vrata.

Hripav ženski glas od znotraj se zasliši, vprašaje: „Kedó je?“

„Oh! oprostite“, jeclja doktor v zadregi, „nij li tu spalnica hišinje gospé Rantove?“

Z novič se zasliši strašansko bruhanje, izmej katerega se dadé razločiti naslednje besede: „Take drznosti pač še nijsem v svojem živénju videla ne čula. Kaj vas briga moja hišinja in kje je nje spalnica? — In zató se ta nesramnež celo upa mène buditi!? Takoj se poberi, ti postopač, ti grdoba, če ne, pozvonim svojemu kočijašu, da te pahne preko stopnjic!“

„A, za Boga svetega, čujte me vendar!“ stoče Koprivar.

Toda nič nij moglo ustaviti silnega hudournika, ki je zdaj pridrl iz ust stare grofice. On mirno posluša vsa grda psovanja razdražene starke, kar se mu zazdi, da čuje klopotanje šlap. Ozrè se in v slabem svitu meni vendar enkrat spoznati hišinjo, katero je šum privabil iz spalnice

in katera je, misleč, da jo kliče grofica, hitela doli po stopnjicah.

Naš doktor si ne pomišlja dolgo, kaj bi storil, nego urno plane jej nasproti, kričeč: „Dajte mi ključ, ključ od veže!“

Hišinja bi bila strahu skoro pala v omotico, ko vidi pred soboj stati možko osebo. „Zdaj velja pogum“, si misli, ter jame na vse grlo upiti: „Na pomoč! Tatovi! Roparji!“

Hotela je izbežati v svojo sobo, a naš obupani doktor jo zgrabi v svojej sili okoli pasa ter jo zadržuje, da mu ne bi ušla, prigovarjaje jej in razlagaje, kedó da je, kaj da zahteva od nje. Vendar prestrašeno deklé nič ne sliši in ne čuje; ampak samó v eno mér na pomoč kliče.

Zdaj se sliši z dvorišča možki glas, ki pravi: „Kaj pa zlodeja počenjate tam gori, in kedó tako kriči?“

„Jože, pojdi pomagat; nekov ropar je tù, užé me dávi!“ zastoče onemogla hišinja.

Lovro nij vedel, kaj mu je početi, ali bi se jezil nad abotnostjo zbégame dekle, ali bi zbežal pred kočijašem, ki bode zdaj prilomastil po stopnjicah. — Spoznavši, da bi najbolje bilo, hišinjo k pameti spraviti, začne z nova prigovarjati ubogej hišinji: „Poslušajte me vendar! abotna stvar, sej jaz nijsem ne tat, ne ropar nego le zdravnik Koprivar, čuješ, doktor Koprivar, ki stanujem tù v hiši v drugem nastropju, ki sem ti posodil ključ od vežnih vrat, katerega zdaj ravno potrebujem, in bi rad, da mi ga povrneš.“

Toda hišinja se je tresla po celem životu in vse besede mladega zdravnika preslišala, čakajoč brze pomoči od kočijaša, ali pa smrtnega udarca od roparjeve roke.

Zdaj gori po stopnjicah prihajajo težki koraki, in predno sta si mogla hišinja ali doktor domisliti, stoji pred njima visók in čokat možak z debélo gorjačo v desnici.

„Bom pa jaz ti prognal enkrat za vselej veselje, po noči vdirati v človeška domovja, ti nesrečna, tatinska druhal!“ zagrmí kočijaš zavihtivši gorjačo nad doktorjem in hišinjo.

Ta pa kriči zopet: „Oh! Jože, oprosti me iz rok tega hudobneža!“

Žilasta roka kočijaševa prime zdaj našega Lovreta z veliko močjo za ovratnik, ta pa se še tem bolj oklene hišinje, češ, ta je edina, ki mu more v tem strašnem trenutju na pomoč biti in pričati o njegovej nedolžnosti!

A nij bilo niti misliti na kako dobrovoljno sporazumenje, kajti vsi trije so upili, kolikor so mogli. Kar na enkrat se pripeti, ko so se tako po stopnjicah sim in tam pehali, da se kočijašu spotakne, in se doli pa stopnjicah zavalí. Padel je kot velikanski hrast, katerega silna nevihta podere. A ne samo kočijaš, tudi naš Koprivar se s svojo družico, hišinjo tja doli zavalí. Vse to pa se je zgodilo v malo trenutkih, a ni jeden, ni drugi nij mislil na tó, da bi se izpustili iz rok.

Strašanski hrup spravi vse prebivalce ne baš majhne hiše na noge; mnogo jih prihiti s svetilnicami in svečami v rokah gledat, kaj se godi.

Lehko si mislimo zastrašenje kočijaša, ki je baš ubogega doktorja tepel, ko ga pri luči spozna! Lehko je tudi misliti, kako se je prestrašila hišinja, videč, kedó je ta, ki ga je imela za roparja. Kaj pa ljudje, stanujoči v onej hiši? Kedó bi mogel naslikati njih začudenje in smeh, ki je vse posilil?

Radovedno so hoteli zvedeti, kaj je vendar dalo povod temu čudnemu prepiru. Na zadnje se celó bolna gospá grofica Rantova prikaže med vratoma v naročju držeč svojega

prestrašenega, dobro rejénega kužljeka, ter jame za božjo milost povpraševati za početnika tega nemira. Naposled mora naš ubogi Lovro dopovedati, vse prigodke, kakor so se po vrsti vršili. Pri tem pa se je kot kmet pred sodniki opravičeval, da je on nedolžen, in vsega kriv hudi krč gospé Zalaščekove. Grofici, ki ga je s sočutjem poslušala, moral je doktor obečati, da pride drugi dan k njej na obed, kjer bo moral v veselej družbi vse nočne dogodke zopet z nova pripovedovati.

Ali kaj je bilo s hembranim ključem?

„Gledite, gospod doktor“, pravi hišinja, „ko sem zaprla za seboj zopet vežna vrata, mislila sem sama pri sebi: kaj pa, ko bi še morebiti gospod doktor sami nocej ključa potrebovali? Kmalu mi pride na um pametna misel; šla sem do vaših vrat, potrkala in vam zaklicala: Lepa hvala gospod doktor, tu na pragu najdete svoj ključ, če ga kaj potrebujete!“ — Z lahko vestjo sem potem šla spat; kajti niti mislila ne bi bila, da me vi ne bi bili slišali.“

Ves pobit pa hiti doktor k svojej sobi; — in res, na pragu pred vrati ležal je nesrečni ključ!

Brzo zopet zdirja v vežo, odklene vrata, ali zunaj nij nikogar več bilo. Ko se po ulici ozre, stopi ne daleč od njega iz nékove hiše znana sluškinja gospé Zalaščekove z dobro v plašč zavito možko osobo, proti ktorej sluškinja pravi: „Če bi bili vsi zdravniki tako kesni, kot je ta-le Koprivar, potem bi bač v malih letih zamrl človeški rod!“

Te besede so globoko v srce zbudle našega Lovreta. Počasi se splazi v svojo sobo, in misli sam pri sebi: da bi vse plesoljubne hišinke šle rakom žvižgat, zarotivši se, da, če mu Bog še sto let živeti da, nijednej več vežnega ključa ne posodi.

*

Drugi dan — kar si pač vsakdo lahko sam misli — delala je doktorjeva sinočna osóda mnogo smeha in zabave po hiši in v obližju. Nasledek vsega tega pa je bil, da si je naš junák na ta način po vsem mestu pridobil znanstvo; kajti iz pomilovanja jeli so ga gorko priporočati svojim prijateljem stanovalci óne hiše, kar nij bilo kar si bodi, ker je bila ena najimenitnejših.

Pozneje pa mu je k dobremu pospehu pomaglo tudi ozdravljenje stare grofice, ktera si je na vso moč trudila, nakloniti našemu Koprivarju prav mnogo bolnikov izmed najodličnejših stanóv vsega mesta.

Tako je Koprivar v kratkem zaslul kot več in skrben zdravnik.

In konči, kaj je bil glavni in početni vzrok njegove sreče? —

Gotovo nič drugega, nego oni v resnici osodepolni ključ.

Knez Razumovski.

Slika iz ruskega življenja; spisal Radoslav Pukl.

Proti sredini osemnajstega veka živela sta v necem mestu Ukraine na obrežju Donca, eno miljo od Harkova dva revna dečka, oba siroti, hraneča se edino od miloščine. Njiju last je bila le tamburica, ki jima je ob koncertih, ki sta jih dajala o praznicah na javnih prostoriščih Harkova pod prostim nebom, služila orkestrom. Oba sta bila zala,

vendar različnega vedenja. Starejši dečko, Ivan, nosil je ponosno svojo eunjasto obleko; s koketirajočo umetnostjo vrnaval je in gladil svoje dolge kodraste lasi. Drugi pak, nazivali so ga Platonom, bil je priprost kmečki deček. Med tem, ko je Ivan svoje proste ure sam prebil zatopljen v vzvišena premišljavanja, zahajal je njegov brat rad med vašanske dečke. Oba pak sta imela krepak, mil glas, in sta kaj spretno pevala.

Necega dne, ko sta nenavadno veliko milodarov nabrala na prostoriščih Harkova, podasta se brata v svoje prenočišče. Ivan vedno zamišljen, povesi oči proti tlom. Platon se smehlja, si poje in pripoveda otročarije, na katere njegov brat niti najmanjše pozornosti nij obrnil. „Brate“, kliče nakrat Ivan, „Petrograd je neki zelo veliko mesto.“ Platon se nanj ozre in odvrne mu rogajoče resnobno: „„Brate, nij-li valjda i raj jako lep?““ — „Krasno mora biti v Petrogradu!“ nadaljuje Ivan poluglasno; „tam biva mogočna carica Elizabeta; njena palača je iz zlata in kristala; če se gre sprehajati, razgrinjajo knezi preproge na njenej poti, sužnji pojó in rajajo, drugi igrajo na stroje z neznano čudežnimi glasovi. . . . Ah! ne moreva-li nikdar videti te krasote?“ Izgovorivši te besede ozre se Ivan na svojega brata z bliskajočim očesom; a Platon nij nič slišal, skakaje mečka sneg, ki leži na poti in poje iz jasnega grla svojo najljubšo bajko. Ivan počné se sočutno smehljati. „Potoval bodem torej sam“, vzklikne. „Naj me varujeta bog in sv. Nikolaj!“

Druzega jutra začudi se Platon vzbudivši in videvši se osamljenega na ležišču; glasno kliče po bratu svojem, a nihče mu ne odgovori. Zunaj bile so v novo palem snegu videti stopinje Ivanove. Platon je zasleduje celi dan; proti mraku se boječi otrok ustraši, misleč, da je tako daleč od vasi. Vrnivši se, prisope solzeč se in jokajoč v obližje Harkova.

Ivan nadaljuje junaško svojo pot. Ne otovorjen ni s culico ni denarjem koraka krepotno in neumorno naprej. Častilakomen kot malokedo, nij mu bilo ni trenotek dolzega, trudapolnega potovanja žal, da je dal slovo svojej domovini. Po četririh truda in težav polnih tednih zagleda bela poslopja Petrograda. Raz sebe radi veselja hiti nasproti carskemu mestu. Tja dospévši stoji zamaknen, pade na kolena in hvali boga, kakor bi bil našel najdražji zaklad. Uro potem stal je sredi „Gostinnoi-dvora“, javnega bazara. Nasloni se na klop, in zre okolo sebe iznenadejan in radosten. A ves kinč, kojega vidi, nij v stanju obvarovati jegovega želodeca silnega gladi. Slučajno je nasproti prodajalnici; nepremišljeno se jej bliža, a prej ko je segla njegova roka po enej neštevilnih ribjih paštet, zarudela so mu lica — srama. Sinoči izdal je zadnjo kopejko, a tudi prebivalec Ukraine ne potuje tri sto milj, da ne bi vedel, da se s prazno mošnjico ne da želodec utešiti. Tako je bil naš srečolovec sam, brez vseh sredstev sredi velikanskega mesta. —

Nikdar nij nobeden zvedel, kako se mu je godilo pet naslednjih let; gotovo je, da njegov položaj nij bil ni srečen ni sijajen. Ko preteče pet let in nekaj mesecev, bil je kot korist v kapeli velečastne carice Elizabete. Bil je takrat ljubezniv, mlad mož blizu pet in dvajset let star. V kratkem je carice Elizabete pozornost na se obrnil, in uže črez malo dnij popusti ubožno sobico, v ktorej je kot uboren muzik stanoval, in se preseli v sijajno palačo: bil je postal ljubimec ruske carice. Od tod naprej rase njegova sreča z bliskovo

urnostjo, ki vzbuja občudovanje, da-si nam je neizmerno tacihi prmirov v ruskej zgodovini znanih. Ko je zapustil kapelo, naimenovan je bil admiralom, velikim komornikom in knezom, celi dvor se mu uklanja. V Ukraini so ga, kakor je tam navadno, po krstnem imenu očetovem zvali Ivanom Aleksievičem; v Petrogradu bilo je treba rodovinskega imena, ki bi bilo pristojno naslovu kneza. Genealog, ki je bil radi tega redom sv. Vladimira okinčan, misli, „njegovo veličestvo“ bi lahko poimenovalo se z imenom „Razumovski.“ (To je ime stare plemenite rodovine v Podoliji, ki je takrat pomrla.) Takoj se je „njegovo veličestvo“ tako poimenovalo in se tudi podpisavalo, kakor hitro je pisati znalo. Leto mine; milostna naklonjenost carice do Ivana vedno raste. Vse se mu klanja globoko; Ivan je mogočnej. —

Platon ostane med tem v Harkovu, vesel, a ubog kot je bil poprej. Ivan je v tolikej sreči nanj pozabil popolnoma. Platon pak je mislil pogosto na svojega brata; v časih si je tudi želel, podati se na dolgo potovanje, da bi šče enkrat videl druzega brata. A negotovost njegovega bivanja, neka prirojena boječnost in lenivost, vse ga je zadrževalo od pogumnega podvzeta. Sicer je živel Platon zadovoljno, bil je ostal pri svojem obrtu kot potujoč pevec, in zahajal s časoma ne samo v Harkov, temveč pohajal tudi druga mesta v obližju; Bjeligrad, Velki, Pultava poznala so pevca Platona Aleksieviča. — Nakrat se raznese v Ukraini glas o nepričakovnem in čudovitem povzdignjenju revnega godca. Elizabeta — tako so si pripovedovali v tej oddaljeni provinci, v katero so novice iz rezidence dohajale z dodatki polnimi basnij — Elisabeta carica ga je necega dne, ko je peval bajko o Doncu, prišla zo roko, ter mu v navzočnosti vsega dvora velela vsteti se na njeno stran. Od tega dne postal je mladi umetnik Ivan: knez Razumovski. Dogodek je bil preneverjeten, da bi se ne bilo o tem začelo dvomiti. Tudi Platon je o njem zvedel. „Če bi bil tudi jaz potoval v Petrograd“, pravi sam pri sebi, „došla bi me bila enaka sreča.“ Nepričakovana misel pretrese mu srce radosti.

„Moj brat je šel tja; Ivan je ime kneza; morda je baš on!“ Dokaz je bil neovrgljiv. Navdušila ga je ta misel, da se je kmalu odločil napraviti se na potovanje v Petrograd. Pred odhodom razkril je svoje nade staremu ratarju svoje vasi. „Veš-li gotovo“, vpraša ga ta, „da je oni tvoj brat?“ To vprašanje Platona osupne. „O tem sem popolnoma preverjen“, odvrne mu ta s zaničljivim smehljajem. — „Potem, ljubi sin“, nadaljuje starček, „ne idi tako daleč, da bi prišel ob življenje ali v sužnost; ljubimec je vsikdar brez rodovine.“

Toda Platon se odpravi na pot. Truden, ves spehan, gladen dospeje tja, kakor nekdan njegov brat. Prvo njegovo opravilo je bilo pozvedeti stanovanje kneza Razumovskega; vsakdo v mestu mu ga zna pokazati. Platon krene ponosno proti palači; v duhu je že mislil deliti z bratom slavo. Dospevši do stopnjic nij se potrudil, da bi opazoval krasni slog fasade; bližal se je takoj glavnim dverim, odpravil sluge napuhнено jih gledaje ter menil že vstopiti. Sluge so ga imeli za norega; pet do šest hajdukov ga prime in vrže strahovito pobitega čez stopnjice. „Robi“, kriči borni seljak iz Ukraine, pené se od jeze, „jaz sem Platon Aleksievič, brat vašega gospoda!“ Sluge se mu smeje in majejo z ramami; kako bi mogel ta v cunje zaviti kmet biti v rodu z

veličestvom! Tri dni zaporedoma pride tja in se trudi s prošnjami in groženjem. Knezove sluge so bili tako dobro podmitjeni, da veleplemenitaš Ivan niti trohice nij zvedel o tem komičnem prizoru. A revček Platon je trpel silno. On nij bil podvzetnega poguma, kakor njegov brat. Ostrašen po zaprekah, katere so mu bile na poti, zrl je v zamolklej obupnosti pred-sè, nezmožen dvignuti z roko ali mimo gredočim zapeti arijo o Doncu. Ko je nastopila noč, bližal se je skrivaj pragu, kjer se hajduki nijso ponašali več s svojo surovostjo; s sladnostnim čutstvom dihal je topli, vonjave polni zrak, ki je puhtel iz dvoran s dišečimi cveticami napoljenih. Skušal je klavirno pred-sè zroč priti notri, a trudil se je zastoj.

Tretjega dne na večer vrne se Platon zopet pred palačo. Bolen in gladen od prejšnjega dne, pade na tlak na vzhodju stopnjic. Zrak je mil in tih, ena onih vedrih nočij, o katerih je rusko obnebje enako krasnemu italjanskemu firmamentu. Platon sedé na kamnu skoro že omedleva. Okno nad njim se odpre; prikaže se mož, potem žensko bitje, in oba slonita na balkonu ter se pogovarjata. S zadnjim naporom prime spehani potovalec za tamburico ter prične v zatonelem glasu svojo najljubšo pesmico, katero je popeval nekdan s svojim bratom na cestah Harkova. Pri prvih akordih se začuje krič iz balkona; okno se je zaprlo, Platon se vzdigne skokom, a pade onemogel zopet na kolena. „Brate moj, moj dragi Ivan!“ kliče jokaje se. V tem hipu prihité štirje hajduki iz palače, zgrabijo nesrečnega Platona in ga tirajo s seboj ukljebu protivljenju na potni voz, katerega so hipoma pripravili trije drugi sluge. Platon je nezavesten; glas svojega brata je poznal, tudi on je moral Platona poznati; brat sam ga je torej na tak način odpravil od sebe. Štirje brzi konji odpeljejo ga v diru; lučij Petrograda nij bilo več videti iz daljave; Platon po utrujenosti in tugi onemogel omedli. Ko pride k sebi, vidi se v tesnej, nizkej izbici; štirioglato oknece ponuja mu pogled na neizmerni nebesni obok. „O brate“, kliče zavedé se, „ječa mi bode manj strašna, nego da si me ti pozabil in zatajil!“ vzdihne obupno Platon.

(Konec pride.)

Knez Vladimir Monomah.

Po Kostomarovu in drugih spisal J. Steklasa.

(Dalje.)

Drugi dan je sklical Svjatopolk vječe bojarjev in drugih ljudij iz Kijeva ter jim rekel: „David knez govori, da je Vasiljko ubil mojega brata Jaropolka in zdaj snuje nekaj z Vladimirom; namreč ubiti mene ter si osvojiti moja mesta.“ Bojarji in Kijevljani pa so rekli: „Ti knez glej, da ti ostane živa glava. Ako David resnico govori, naj bode Vasiljko kašnjen, ako pa laže, naj David pretrpi kazen od Boga in odgevarja pred Bogom.“

Odgovor je bil dvomislen in ovtljiv. Mnihi so bili smejeji ter so začeli prositi za Vasiljka. Svjatopolk se je pozival na Davida. Svjatopolk je nazadnje že hotel pustiti Vasilja na slobodo, ali David je svetoval, da ga dá oslepiti: „Ako ti njega oslobodiš“ je rekel, „ne bodeš imel ne ti ne jaz kneževine!“ Svjatopolk se je prestrašil, ali kmalu se uda Davidu ter je bil pripravljen na gnjusno dejanje.

Sledečo noč potem so odpeljali Vasilja v verigah v Bjelgorod, ter ga tukaj zaprli v slabo ječo. Vasilj je videl, da je ž njim idoč brijč brusil nož ter spoznal, zakaj to dela. Začel je strašno kričati ter prositi Boga na pomoč. Za tem sta prišla dva konjuha, eden Svjatopolkov, po imenu Snovid Izečevič, drugi Davidov Dimitrij. V ječi sta pogrnila tla s preprogo ter pograbila kneza, da ga na njo vržeta. Vasiljko se je pa začel ž njima boriti, on je bil jak. Dva nista mogla ž njim nič opraviti, prihiteli so na pomoč še drugi, da so ga zvezali in povalili na tla. Potem so vzeli desko s peči, položili mu jo na prsa in konjuha sta potem na njo se vsedla; ali Vasiljko ju je vrgel s sebe. Zdaj prideta še dva človeka, vzameta s peči še eno desko, jo vržeta čez-nj, se vsedeta na njo ter pritisnita Vasiljka tako, da mu kosti v prsih popokajo. Po tem je pristopil k delu Torčin Berenda, ovčar Svjatoslavov: nameraval ga je zadeti z nožem v oko, ali ga nij mogel ter ga obrezal samo po licu; nazadnje mu je pa vendar staknil obe oči. Vasilij je zgubil vsa čuvstva. Zavili so ga v preprogo, na ktere je ležal ter so ga odpeljali dalje po cesti v Vladimir.

Skoz mesto Zvižden gredoči pripeljali so ga k nekeji popovki, ktere je dali oprati okrvavljeno kneževno srajco. Popadija jo je oprala, oblekla v njo Vasiljka ter tužno jokala. Zdaj se je tudi Vasiljko zavedel in zakričal: „Kje sem?“ Odgovorili so mu: „V Zvižden mestu.“ — „Dajte mi vode.“ Dali so mu hladne vode, ktero je popil. Malo po malo se je popolnoma zavedel, tudi spoznal, kaj se je ž njim zgodilo. Potipal se je za srajco in vprašal: „Zakaj ste jo slekli z mene? Jaz bi bil v okrvavljeni srajci umrl in stopil pred Boga.“

Ko so vrage poobedovali, odpeljali so ga dalje v Vladimir, kamor so prišli šesti dan. David je del Vasiljka na dvor nekega Vladimirskega prebivalca Rakjeja ter postavil k njemu 30 stražarjev pod zapovedništvo dveh kneževih sužnjev Ušana in Kolčka.

Ko je Vladimir Monomah o tem slišal, se je jako prestrašil: „Tega nij bilo niti pri dedih niti pri pradedih naših“ je rekel. Precej je poklical k sebi črnigovska kneza Olega in Davida v Gorodec na zaslišanje. „Treba je popraviti zlo — govoril je on — ker drugače bode še večje zlo, ko začne brat brata ubijati, ker bi ruska zemlja propala ter jo Polovci lahko osvojili.“ David in Oleg Svjatoslaviča sta se tudi prestrašila ter rekla: „Podobnega še nij bilo v našem rodu.“ V istini nij bilo: v rodu kneževskem so se dogadjali poprej barbarski bratomori, ali oslepljevanja niso poznali do tega časa. Ta način hudodelstva je prinesla na Rusko grška izobraženost.

Vsi trije knezi so poslali k Svjatopolku svoje poslance s tem le poročilom: „Zakaj si ti začel hudo delati v ruskeji zemlji? Zakaj si zasadil nož v brata? Zakaj si oslepil brata? Ako je on bil obtožen pred teboj, bil si ti dolžan njega pred nami soditi ter pregreho dokazati; on bi bil kaznovan, ali ne na tako okruten način; a zdaj povej: v čem se je on pregrešil?“ Svjatopolk je odgovoril na to: „Meni je rekel David Zgorevič, da je Vasiljko ubil brata mojega Jaropolka in da je tudi mene hotel ubiti, samo da se polasti moje zemlje: Turova, Pinska, Berestja in Pogorinje. Tudi je rekel, da sta sklenila z Vladimirom prisego: da bode Vladimir vladal v Kijevu, a Vasiljko v mestu Vladimiru. Jaz sem bil pri-

siljen braniti svojo glavo. Nisem jaz njega oslepil, nego David; on je njega tudi k sebi odpeljal.“ „Tako se ne odgovarja — rekli so poslanci — David je njega oslepil ali ne v Davidovem dvoru nego v Svjatopolkovem.“

Vladimir je hotel s knezi in s svojimi vojnicami iti prek Dnjepra proti Svjatopolku; on pa je začel bežati pred njim, ali Kijevljani ga niso pustili, nego so poslali k Vladimiru njegovo mačeho in metropolita Nikolaja s tem le sporočilom: „Prosimo te, knez Vladimir, in s teboj tvoje brate kneze, ne pogublajte ruske zemlje; ako boste vi začeli med seboj vojsko, bodo se pogani veselili ter vzeli nam našo zemljo, ktero so pridobili vaši in naši dedi z velikim trudom in hrabrostjo; oni so se borili za rusko zemljo ter so tudi tuje zemlje osvajali, a vi hočete svojo zemljo pogubiti.“ Vladimir je jako spoštoval svojo mačeho ter se je udal njenim prošnjam: „Istina“ rekel je on, „naši očetje in dedje so ljubili rusko zemljo, a mi jo hočemo pokončati!“

Kneginja vrnivši se v Kijev, prinesla je radostno vest Kijevljanom, da je Vladimir sklonjen na mir.

Knezi so stali na levem bregu Dnjepra v jelovju ter so pošiljali poslance k Svjatopolku. Njihovo zadnje sporočilo je bilo sledeče: „Če je ta prestopek Davidov, tedaj naj gre Svjatopolk sam nanj, naj ga vlovi, ali pa prežene iz njegove kneževine.“

Svjatopolk je na to poljubil križ, da bode postopal po zapovedi Vladimirovej in drugih knezov.

Knezi se zberó, da udarijo na Davida; ali David seznávši o tem, je skušal, da se sprijazni z Vasiljkom, ter samega nagovori, da odstrani nevarnost, ktere se je podvrgel David za Vasiljka.

Poklical je po noči David nekega Vasilja in mu rekel: „Vasiljko je to noč govoril Ušanu in Kolčki, da hoče on poslati k Vladimiru svojega moža. Pošljem tedaj tebe Vasilij, idi k tvojemu enoimeniku ter mu reci od moje strani: Ako ti pošlješ svojega moža k Vladimiru in Vladimir se vrne, jaz dam tebi, koje koli mesto hočeš: ali Vsevolož, ali Šepel, ali Peremil.“

Vasilij se je odpravil k Vasiljku ter mu povedal Davidove besede.

„Jaz nisem nič tacega govoril — je rekel Vasiljko — ali pripravljen sem poslati moža k Vladimiru, da ne bi prelivali zaradi mene bratovske krvi; čudno je to, da David daje meni svoja mesta, a on ima moj Terebov. Idi k Davidu pa reci, da naj mi pošlje Kulmjejo. Jaz ga pošljem h knezu Vladimiru.“ Vasilj je šel k Davidu ter vrativši se rekel, da nij Kulmjeja doma.

Vasiljko pa je rekel: Posedi malo z menoj. On je velel potem slugi vun ter govoril Vasilju:

„Slišim, da hoče mene David predati Ljehom; gotovo se nij še nasitil moje krvi, še več se je hoče napiti. Jaz sem mnoga zla učinil Ljehom, pa sem jim hotel še storiti ter se jim osvetiti za rusko zemljo. Naj me le izda Ljehom, smrti se ne bojim. To ti povem po resnici. Kaznil me je Bog za mojo ošabnost; dobil sem vest, da gredo na me Berendiči, Pečenegi, Torki, in jaz sem rekel sam pri sebi: ko bodo pri meni Berendiči, Pečenegi, Torki, rekel bodem svojemu bratu Volodaru in Davidu: dajta meni svojo manjo družino, sebi pa prepevajte ter se veselite; jaz pojdem po zimi na leško zemljo, a v letu bom jo z vojsko napal ter

pridobil za rusko zemljo. Potem sem hotel nadvladati Donavske Bolgare in naseliti je okoli sebe, a potem sem hotel prositi Svjatopolka in Vladimira, da udarimo na Polovce: ali si zadobim slavo, ali pa poginem, jaz nisem mnogo premišljal niti mislil na Svjatopolka niti na Davida. Zaklel sem se pri Bogu in pri njegovem prihodu, da nisem želel nobene zla bratom, ali za mojo oholost me je kaznil in ponižal Bog! Neizvestno je, kako se je ta razmera med Davidom in Vasiljkom končala, ali toliko je verjetno, da je Vasiljko Vladimira pregovoril na mir v tem letu. Prišla je velika noč. David nij pustil Vasiljka, nego hotel je protivno ugrabiti vlast oslepljenega; on je šel simkaj z vojsko, ali pri Božskem ga je srečal Volodar. David pa je bil jako boječ. On se nij upal v vojsko, nego se je zaprl v Božsko. Volodar ga je obkolil ter poslal k njemu sledeče sporočilo: „Zakaj si storil zlo, pa se še zdaj ne kesaš?“ „Pomisi dobro! Jeli sem morda jaz sam to storil“, — odgovoril je David — je li se je to v mojem mestu zgodilo? Vsemu je kriv Svjatopolk; jaz sem se bal, da bi tudi mene vzeli in z menoj tako naredili; nerad sem moral ž njim držati, jaz sem bil v njegovih rokah.“

Volodar ga nij prečil dalje, nego se je trudil samo toliko, da reši brata iz nesreče. — „Bog je priča vsemu temu — je poslal povedat Davidu, — a ti pusti mojega brata in jaz se s teboj pomirim.“

David se je razveselil, zapovedal pripeljati slepega brata ter izročiti Volodaru. Sklenila sta potem mir ter odšla.

Ali drugo spomlad sta šla Volodar in Vasiljko z vojsko na Davida. Prišla sta do mesta Vsevolož, vzela to trdnjavo ter jo zažgala; prebivalci so zbežali, ali Vasiljko je je zapovedal poloviti, pomoriti in zapreti ter se je tako nedolžnim ljudem osvetil. Vasiljko je s tem činom dokazal, da nij ljubil tako ruske zemlje, kakor je poprej govoril, čeravno je bil že sam dosta nesrečen. Brata sta prišla zdaj k Vladimiru. Boječi David pa se je vanj zaprl. Kneza sta na to poslala k Vladimircem sledeče sporočilo.

„Mi nismo prišli ne nad vaše mesto in ne na vas, nego mi smo prišli na sovražnike svoje: na Turjaka, Lazarja in Vasilja, — oni so nagovorili Davida, on jih je poslušal, pa je storil zlo. Ako se hočete biti za-nje — tudi mi smo pripravljeni, ako pa nočete, pa izročite nam naše sovražnike.“

Vladimirski mestjani so se zbrali ter takole Davidu odgovorili: „Izdaj te možé, mi se nočemo za-nje biti; za te smo pripravljeni boriti se; če jih pa ne izdaš, — bomo mesto odprli, in ti sam o sebi premišluj, kakor znaš in veš.“

David je odgovoril: „Nij njih tukaj, poslal sem je v Luck; Turjak je pobegnil v Kijev, Vasilj in Lazar pa v Turijsk.“

„Izdaj te, ktere hočejo oni“, so zakričali mestjani, „ako ne, predamo se mi sami.“

David si nij mogel pomagati. Poslal je brž za svojimi ljubimci ter jih je izdal.

Brata Rostislaviča sta dala zvečer obesiti pred mestom Vasilja in Lazara, a sinovi Vasiljkovi so jih postreljali s streljanci. Izvršivši kazen so odšli od mesta.

(Dalje pride.)

Gora.

Obraz iz narave, spisal A. Koder.

Ko zagledam jasne vas goré,
Z večnim snegom belodete,
Iz srca dvigujejo želje
Se poprej ne razodete!
Dr. Toman.

Kaj sloniš veke in veke, neizmerno let, mogočna, osivela gora nepremakljivo tu? Kaj gledaš zdaj tožnega, zdaj veselega lica v tihi dol pod saboj, v belo vasico, kakor bi bila postavljena sim od večnih bogov v velikana čuvaja, kakor bi branila s svojimi orjaškimi ramami plan in dol pretečih mu močij? Da, od kod si v nebo kipeča, v boke se naslanjajoča gora, kaj je tvoje življenje, kaj tvoj konec? Ali si morda izdajalka borega človeštva na svojem vznožju, ali poslušaj morda njegove skeleče rane, večni boj z odljudjeno naravo, s svojim lastnim bratom človekom, ali se veseliš morda njegovega pičlega veselja, ali mu navdušuješ njegove obupne prsi, da le upaj in upaj? Ne, mogočna, siva, orjaška gora, izdajalka nisi ti, slušateljica nisi ti človeškega gorja, ne, gora ti si mrtva, brez čuta, brez življenja, ti si zavaljena, kakor siloviti jez pred naše domovje, kjer si stala, ko nij bilo nas, kjer bodeš kipela v večno nebo, ko nas davno več ne bode.

Da, mogočna gora! dolga vrsta neštevilnih let ti je obelila glavo, blisk in grom razrušil simtertja krepke rame in uničevalna, razdirajoča roka slabega človeka oropala tvojo zeleno odejo in pustila viharjem tvoje odkrite prsi. In vendar si še mogočna kot nekdanj, strmiš nepremakljivo in se ogrebaš slednjo spomlad z novim zelenjem.

Le poglej jo zgodnjega pomladnega jutra to mogočno goro, ki kipi tvojemu domovju nasproti! Kako krasno odsevajo prvi solnčni žarki v njeni skalnati pleši, kako jo robijo z zlatim okvirjem, kako oblivajo z rdečkasto mavrico njeno temno zelenje, kako bedé na njej gori v oblačni višavi, ko spi še tihi dol mirno spanje, ko sanja še narava krog in krog v veselem jutru, vže novo radost, novo življenje.

In kako se vlačí v nižjih strminah tedaj še bela, skrivnostna megla, kako jo objemlje enako beli Vili s svojimi nežnimi rokami, kakor bi jej hotela reči: dvigni se orjakinja iz svoje dremote, obleci se v novi kinč vzbujenega dne.

Tedaj strepeta tudi, kakor bi se vzbudila iz sladkih nočnih sanj, samotna zelena smreka na obrobju, ravna jelka v zatišju, ponižen mecesen ob prepadu in širokovejat, strlehen hrast v vznožju, tedaj se vzbudi v tebi mogočna gora oni najlepši čas, katerega pozna le tisti, ki ima srce za naravo, oko za njeno nepresegljivo lepoto, ki se razodeva v najmanjšej stvarici krog in krog. In zdaj se oglasi tudi v grmiču pri šumečem studencu plaha, urna taščica v svoji sladki pesmici, tedaj potrkaje pisana žolna zopet na otlo deblo svojega stanovanja, in visoko nad njima, na vršičku zelene smreke se ziblje zlatokljuni kos, in požvižgava v tiho dolino — kakor bi hotel veleti: veselite se veselega življenja v veseli naravi!

Tedaj si mogočna nepremakljiva gora podobna prekrasni, vsemu okrožju zapovedujoči kraljici, imajoč svetlo solnce za svojo zlato krono, rdečo zarijo za kneževni, diamantov leskeči plašč, tiho dolino za umetno pregrinjalo tvojih orjaških nog, kakor poje pesnik:

„Es sitzt die Königin hoch und klar
Auf unvergänglichem Throne,

Die Stirne umkränzt sie sich wunderbar
Mit diamantener Krone“

In opoldne, ko vse dremlje in pojemlje hude vročine, ko se nam dozdeva, kakor bi se ustavilo celó zlato solnce na višnjem nebu, kako rosé tedaj njeni žarki na visoki gori, kot bi padala diamantina zrnjica od nevidnega sejača na zemljo. Kako skrivnostno, kako tiho je tedaj vse krog in krog. Nobeno peresce se ne gane po vejevju, nobena ptica se ne oglasi v goščavi, kakor bi se bala dramiti svojo kraljico, mogočno goro iz opoldanske dremote, iz skrivnostne sanjarije. Tamkaj od daleč pa se vozi na visokem nebu vedno bližje in bližje bel oblak in se ustavi vrh strme gore, razprostre še bolj svoja nežna peresca, kakor bi senčil in pihljal sivo goro pod saboj in jo zibal v sladko spanje.

Da, o poldanskem solncu, to je isti čas, ko se oziramo navadno zaupljivo v orjaško goro, proseč, da se zmaje ona, da strese objemljóči jo oblak nad glavo, ter ga pošlje nad tiho dolino, ki pojemlje žeje in vročine, ki čaka in čaka zastonj blagodejnega, oživljajočega dežja.

In ko

„V večernem žaru se gora blešči,
Mrak tihi v dolini logóve zagrinja.“

Tedaj se stoprv prične na gori pravo življenje. Kako žare tedaj še na sivem obrobju samotne gore solnčni žarki, ko se izginili vže krog in krog. Dozdeva se nam, kakor bi se ne moglo posloviti zlato solnce od kipečih visočin, kajti več potov, ko se je vže potopilo v morju, še nekoliko pomiži in zažari po pečevju, kakor bi hotelo poljubiti še enkrat priljubljeno, najbližnjo sosednjo goro za slovo. In pasóča se čreda po strmini se oglasi zopet tedaj in muka in zvoni z ubranimi zvoncei in prežvekuje in se obrača proti samotni koči — njenemu domovju. Pastir pa sedi še nepremakljivo na sivi skali oprt na gorjačo, in njegova vtihnili piščalka se zopet oglasi, — žareče oko išče v mračni dolini belo hišico, — kjer stanuje rdečelično — najlepše dekle, njegova skrivna ljubica in ne more umeti pesnikovih besedij:

„Da droben auf jenem berge
Da steh' ich tausend mal,
An meinem stabe gebogen,
Und schaue hinab in's thal.“

In tedaj zleti zopet taleči kos na najvišjo smreko in zažvižga v tiho dolino v goro in plan svojo najlepšo pesen, — pesen sladke, srečne ljubezni. Črn krokar pa, odljuden ptič, odleti kričeč niže v dolino, kakor bi se bal temne noči vrh strme gore, kakor bi se bal enako izdajalcu in morilecu svoje lastne sence, samega sebe, črnega kričača sredi temne narave.

Po noči pa, ko objame vse skrivnostna temina, ko sanja vse krog in krog, medli in počiva, kako sloni tedaj tamkaj orjaška gora, enako nadzemski prikazni, kako steguje svoje sive rame, temno pečevje, strmeče pogorje v tiho noč, kakor bi čula nad nizkim dolom in ga varovala s svojimi močnimi rokami.

In ko posveti blede mesečina v svoji milobi in razlije po črnih prepadih svojo brlečo luč, tedaj se vzbude velikani in nevidni prebivalci samotne gore in se vesele življenja v svetli noči, vrh kipečega skalovja. Tedaj prično bele Vile svoj ples na zelenih holmih in prepevajo sladko doneče pesmi, tedaj se vzbude nekdanje Oreade in prostirajo radost krog

in krog, tedaj zapusti tudi divji mož, ki prebiva v gori, svojo pečino in stopa na najvišji kraj pogledat po svetu, kedaj bo konec zemlje, človeštva in njegove ostre kazni: potikati se neprenehoma po strmini in prepadih.

Da, gora v tihi noči z mesečino oblita, to je tisti poetični kraj, kjer se bude v človeškem sreću starodavne pripovedke, oni srečni čas, ko je prebivalo povsod, kjer se prostira zdaj temota in puščava, človeku prijazno božanstvo, ona zlata doba, ko se človek še nij bil izneveril toliko prvotni naravi, goreči domišljiji in samemu sebi.

V resnici gora samotna, gora v nebo kipeča, gora v tiho noč sloneča, dozdeva se nam, kakor orjaško nadzemsko bitje, vladar doline pod saboj. Da naravno je, da je ravno v gorah najljubše prebivališče različnih božanstev, onega zlatega veka nepopačene, prvotne domišljije.

V sredi visoke gore stoji steklen srebern grad in v njem kraljuje gorska kraljica v neizmerni lepoti, kakoršne še nij videlo nobeno oko, in čaka odrešenja. In blagor njemu, kateri si upa po strašni otlini, po prepadih in grozah, po gorskem morju in penečih rekah do grada, kateri podavi prežeča leva, čuvarja gradu in reši iz zaprtije kraljico, kajti njegovo je potem vse širno gorsko kraljestvo. A kako dolgo je še do tedaj, kajti pravljica govori, da še tista smreka ne zeleni, iz katere bo narejena odrešnikova zibelka in še sedem človeških rodov pomrje, predno se rodi deklica, njegova mati.

Tamkaj v strmeči gori izvira srebrno penasti studenec in žubori in šumi in se dviguje in izliva v dolino. Ob bregu pa sloni samotna tožeča deklica in zre v njegove tomunčke in meri svojo skrivno gorje in meni čuti iz globine doneče petje boginj povodnic, morskih deklic, zapeljivih Siren, in pozabi svoje nesreče, nezvestega ljubčka — in samega sebe v podnožju zelene v nebokipeče gore. V globini gore sedi gorski možiček na neizmernih zakladih, ter se prikazuje le dobrim, pobožnim ljudem, ubogemu kmetovalcu ter mu pomaga po skrivni poti iz dolgov in revščine. V strmi gori rjove silovit strašni Cerber in leži z ognjenimi očmi in strupenim žrelom pred obljubljenim rajom in varuje nepoboljšljive, nepokorne zemljane od kraja miru in plačila, po-deč jih v smradno kalno reko Kocita.

V otlini vznožja visoke gore stanuje zakleta princezinja v podobi kače in čaka tožeč in jokajoč svojega odrešenja. Mladeneč, ki si jo upa na sveti večer o polnoči udariti tri pote z blagoslovljeno leskovicco, reši jo prokletstva in dobi njo in njeno neizmerno kraljestvo v dar. A dozdej so se še vedno spolnile besede nesrečnice, ki opominja vidno vsacega od strašne rešitve, kajti dobro ve, da nje odrešnik še nij rojen:

„Schwarzäugiger Jüngling, warum mich wecken,
O eile von hier, denn du bebst vor Schrecken.“

In vže te besede ostraišijo vsacega, ki upa poskusiti svojo srečo.

V sivi gori spi kralj Matjaš s svojo vojsko in čaka, da mu priraste siva brada trikrat okoli mize. Tedaj pa se vzbudi zopet iz dolgega spanja, udari na svetlo in premaga vso širno zemljo, in kraljuje po vseh deželah.

V sredi gorskega jezera straši ognjeni zmaj in pretresa s svojim tuljenjem vso zemljo, to je: grom, in ziblje s svojimi ramami širni krog, to je: svetovni potres.

Tamkaj na zeleni gori se širi krasen grad, in v njem

prebiva brezsrčna, ponosna deklica. Pred njim pa zija vrto-
glav prepad. In ondi straši v temnih nočeh, kajti mali križec
ob robu kaže, da si je iskal v globini ljubezni goljufan
mladeneč svoje življenje. Tam se prikazujejo podobe sov-
ražnih bratov, zavite v rdeče, krvave plašče, kajti tu sta
umorila drug drugega v dvoboju zaradi lepe neveste. Po sa-
motnej gori drvi v viharjih nočeh divji lovec za bežečo zve-
rino, vriska in piska, ščuje in kuje na črnem vrancu sedeč
zareče iskre po strašnem pečevju.

In tamkaj :

„Zakaj si zapuščena
Na gori cerk'vica,
Zakaj te mah obrašča,
In zvon giasu ne da?“

Oj kdo pove tudi to? Nihče drugi, kot priprosta prav-
ljica, ki živi od roda do roda, pravljica, ki se najraje na-
slanja na te, samotno strmeča, v nebo kipeča gora.

In ko se vrne po dolgej zimi vesela pomlad, tedaj se
vzbudiš tudi ti strmeča gora iz otožnega spanja. Na tvoji str-
mini zazeleni prva breza, v tvojem podnožju muzevi prva
vrba, raztresa nežna, dišeča lipa prvi cvet, med tem ko
stoji v tihem dolu mogočen hrast rjav in otožen, kakor bi
te zavidal, vesela gora, zaradi tvoje milejše osode — zaradi
večno zatega solnce, ki lije neprenehoma svoje ljubeče žarke
v tvoje obličje. Na strmi gori se oglasi tudi prvi pevec,
vrnivši se iz gorkega juga. Od tam zakuka samotna kuka-
vica prvič tako skrivnostno, tako proroško še v zimske sanje
zagrmeno selo.

In v poletju, ko se vse stiska in skriva v varno zavetje,
tedaj si zelena, polna življenja, polna radosti. Na strmi gori
muka tedaj vesela goved in v koči zloženi iz lesenih brvn
se vrtil in suče rdečelična, smejoča planinarica in prepeva
in čuje iz tihe doline svojo najljubšo najlepšo pesmico, ki
odmeva iz tihe doline, od tamkaj, kjer pelja samotna pot v
temni noči njenega ljubega. Vsaj pa tudi zna on, zakaj mu
dopadajo tako nepopisljivo besede :

„Bom šel na planine,
Na strme goré;
Bom slišal od daleč,
Zagorske zvoné.“

In v jeseni, ko

„Vse vene in hira
Hripávi
Žrjavi
Na južno hité“,

tedaj se solziš in rumeniš tudi samotna zapuščena gora
in steguješ svoje sive rame žalostna v otožno nebo. A v tebi
še vedno klije življenje in radost. Po tvoji goščavi se potika
mlad lovec, ne zmeneč se za pomlad ali zimo, ne vprašajoč
za jasno ali otožno tvoje lice, vsaj njegova radost si le ti
neprenehoma samotna, strma gora.

In v ostri zimi, tudi tedaj si srčnejša visoka gora od
tihega dola. Ko se vlačí po samotni planjavi otožna gosta
megla, žaré tvoji belodeti vrhovi enako diamantom v zlatih
žarkih milega solnce. — Da, gora samotna, v nebo kipeča,
zelena gora je vedno in povsod isti poetični kraj, isto nepo-
zabljivo mesto naših davnih spominov, naših minolih radostij,
katero ljubimo neprenehoma, ki roma v duhu z nami po širnem
svetu, ki nas vabi zopet nazaj v premilo sredino svoje višave.

Zato ljubijo vsa gorska ljudstva navadno tako nepopis-
ljivo svoje neprecenjeno, akoravno revno, peščeno pogorje,
in ne morejo živeti drugej kot v visokih planinah, sredi v nebo
kipečih velikanov, z večnim snegom belodetih, kjer so se rodili.

Ljubimo i mi tako iskreno svojo premilo domovino,
kajti tudi ona je tako krasna, tudi v njej se dvigujejo
zelene, peščene — snežene gore v jasno nebo. Tam za
njimi pa

„Zvezda sveti,

Oj kak jasno se blišči!“

In ta zvezda naj bode naša ljubezen, ta neugasljiva
svetla zvezda: naše prekrasno domovje. Ti pa zvesti, blagi
sin svojega rodu, bodi ponosen, šteji si v srečo, da sredi
najlepših gorâ, sredi raja,

„Slave dom je tvoj.“

Drobnosti.

J. P.

Razvoj slovanskih narodnostij pokazuje se tudi na polju
narodne umetnosti. Strastni dogodki poljske povestnice
navdušujejo Jan-a Matejka k izdelanju veličestvenih slik,
kterim se zaradi njih sostave in izdelanja, posebno zaradi
originalnih človeških obrazov, ves izobraženi svet čudi. Ma-
tejko je brž ko ne najimenitnejši vseh današnjih slovanskih
slikarjev. Gledé umetnosti in posnemanja istine sluje Čeh
Jaroslav Čermak, ki najraje jugoslovanske prizore nasli-
kuje; prim. ranjenega Črnogorca, uplenjeno jugoslovansko
ženo, bašibozuke vodéče ulovljene Hercegovke i. t. d. Jako
originalni in posebni so načrti (skizzen) Franje Zvėřine,
v katerih on prosti život raznih slavjanskih plemen, dostikrat
tudi južnih (prim. boreče hercegovske device, čičko devokojko,
malorusko stepo i. t. d.) v rezkih črtah predstavlja. Hrvati
imajo slikarja, ki mnogo obeta, Kikerec-a; tudi on je
uže nekoje prizore iz domačega življenja jugoslovanskega
priobčil. Naša slovenska umetnika slikarja: Franke in
Šubic sta uže lepih poskusov pokazala in bodeta našemu
narodu gotovo še na ponos delovala.

V najnovejšem času se je tudi pri Srbih nov slikar
pojaval: Gjuro Krstić, ki v Monakovem svoje študije vršuje.
Tako se polagoma tudi pri Slovanih umetnost čem dalje razvija.

Književni ogled.

J. P.

Marljivi g. Andr. Komelj, c. kr. stotnik, je izdelal zopet
zaslužno delo (za naš v vojaške suknji vzdihujoči čas): „Službeni
reglement ali službeni pravilnik za c. kr. vojsko“, po-
slovenil s pomočjo And. Komelja Ignacij Robas v Celovcu, v tiskarni
Mohorjevega društva 1875, cena 35 kr. — Jako važno lit. delo,
o kojem bode šče gotovo večkrat govor, ker je prvo te vrste, so
prof. Žepića „Latinsko-slovenske vaje“ (izdane v Novem
mestu in na prodajo pri O. Klerru in Blazniku v Ljubljani in pri
Ed. Ferlincu v Mariboru). To je obširno in mnogovrstno delo,
tiskano na stroške dež. blagajnice kranjske. Cena vsemu temu
vkupnemu delu je 2 gl., kar samo na sebi nij mnogo, a za učence
bi utegnolo biti. —

Listnica. Zabavnik je baš dotiskan, in se bode prihodnjega
meseca začel razpošiljati onim gg. naročnikom, ki letos vso naročnino
doplačajo. Več v prihodnji številki. — Naročniki, ki so od zadnje
štev. bivališče premenili, naj nam blagovolijo spremembe čem preje
na znanje dati.